

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

ΙΑ 102. Θεωρία της αρχαιολογικής
επιστήμης: Κύρια ρεύματα και σχολές.
Ενότητα 2: Η νέα ή διαδικαστική αρχαιολογία.

Γιώργος Βαβουρανάκης
Φιλοσοφική Σχολή
Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Περιεχόμενα ενότητας

- Η νέα αρχαιολογία.
- Η αρχαιολογία ως επιστήμη.
- Ενδιάμεση Θεωρία.
- Πολιτισμός και διαδικασία.

Η αρχαιολογία ως επιστήμη.

Η αρχαιολογία ως (θετική) επιστήμη

- Η κατεύθυνση της νέας αρχαιολογίας
- Η σημασία της επιστήμης για το Δυτικό κόσμο
- Οι νέες τεχνικές
- Το εργαστήριο
- Η επαγγελματική και ακαδημαϊκή αλλαγή
- Η επιστημολογική αλλαγή;

Εικόνα 1

Παλυνολογία - γύρη

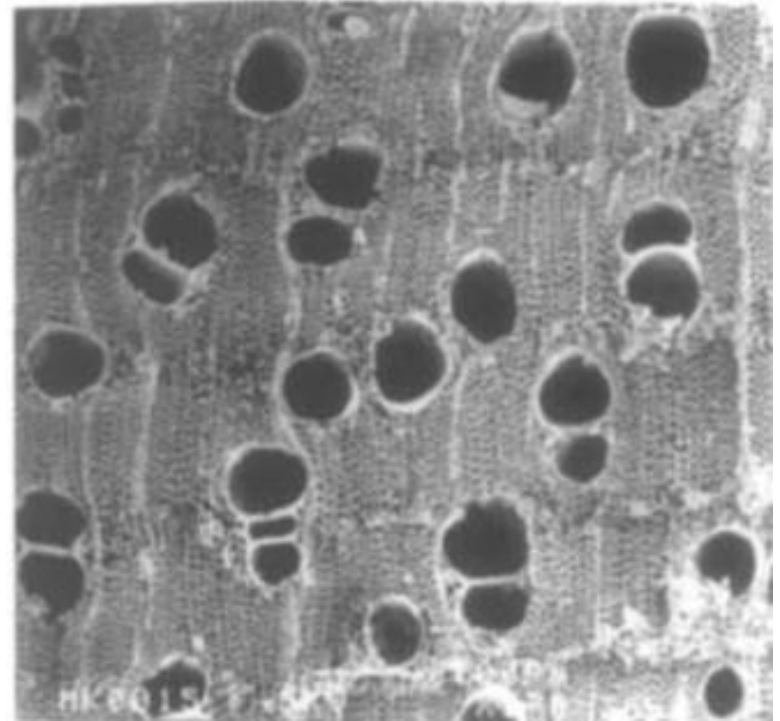

Εικόνα 2

- Αρχές 20ου αιώνα
- Ομάδες φυτών -> ζώνες γύρης
- Κλίμα
- Χρήσιμη μέθοδος για δασώδεις περιοχές
- Συνήθως σε υγρά περιβάλλοντα

Ο ορισμός της (θετικής) επιστήμης

- Το πρόβλημα της “συναγωγής” στην ερμηνεία
- Το πρόβλημα της αξιολόγησης των ερμηνειών
- Οι θετικές επιστήμες
- Η παραδοσιακή αρχαιολογία ως Geisteswissenschaft
- Η διάθεση για ορθολογισμό και συστηματικότητα

Εικόνα 4 Συκιά, Μάκρη

Ο θετικισμός ως τρόπος διεξαγωγής επιστημονικής έρευνας

- Διαχωρισμός θεωρίας-μεθόδου
- Διαχωρισμός ανακάλυψης-αξιολόγησης
- Μόνο η γενίκευση ισχύει
- Μη επαληθεύσιμες προτάσεις είναι αντιεπιστημονικές
- Η επιστήμη είναι ανεξάρτητη πολιτικών και αξιολογικών δεσμεύσεων
- Το Υποθετικό-Συναγωγικό-Νομολογικό Μοντέλο

Εικόνα 5

Παράδειγμα θετικιστικής έρευνας

- **Υπόθεση:** Τα πρώτα κράτη χαρακτηρίζονται από άνιση πρόσβαση σε πόρους, εξαιτίας των ηγετικών ομάδων
- **Δοκιμή:** Ανασκαφή νεκροταφείου και ανάλυση οστών
- **Συναγωγή:** Οι ηγετικές ομάδες τρέφονται με περισσότερο κρέας και άρα είχαν πρόσβαση σε τροφή
- **Γενίκευση:** Στα πρώιμα κράτη διαφαίνεται άνιση πρόσβαση σε πόρους, εφόσον διασταυρωθεί το φαινόμενο με άλλες ανασκαφές σε άλλες περιοχές κλπ.

Παράδειγμα θετικιστικής έρευνας

- **Υπόθεση:** Οι τροφосуλλέκτες προσαρμόζονται στα δύσκολα περιβάλλοντα αναπτύσσοντας μεγαλύτερη εξειδίκευση δραστηριοτήτων και συνθετότερες κοινωνικές σχέσεις.
- **Δοκιμή:** Ανασκαφή Επιπαλαιολιθικών (τελευταίος παγετώνας) θέσεων διαφορετικών τύπων για να διαπιστωθεί η εξειδίκευση των λειτουργιών τους ή η παρουσία/απουσία ανταλλαγών.
- **Συναγωγή:** Οι κοινωνικές συμμαχίες και ο εξορθολογισμός των τακτικών κυνηγίου και τροφосуλλογής αποτελούν ανταποκρίσεις στις δύσκολες κλιματικές συνθήκες.
- **Γενίκευση:** Υπάρχει μία θετική σύνδεση ανάμεσα σε δυσκολότερα περιβάλλοντα και την ανάπτυξη κοινωνικής συνθετότητας.

Οι λέξεις κλειδιά της νέας αρχαιολογίας

Εξειδίκευση, ανταλλαγές
Specialisation, exchange

Ιεραρχία, Ετεροαρχία
Hierarchy, Heterarchy

Ηγετικές ομάδες
(elites)

Σύνθετες κοινωνίες
Complex societies

Κοινωνική βαθμολόγηση
ranking

Η αντίρρηση προς το θετικισμό

- Η αρχαιολογία ως ανθρωπιστικός κλάδος
- Η διακριτότητα του ανθρώπου
- Το κλασικιστικό υπόβαθρο
- Οι “μεγάλοι άνδρες” του παρελθόντος

Εικόνα 6

Επιπλέον αντιρρήσεις στο θετικισμό

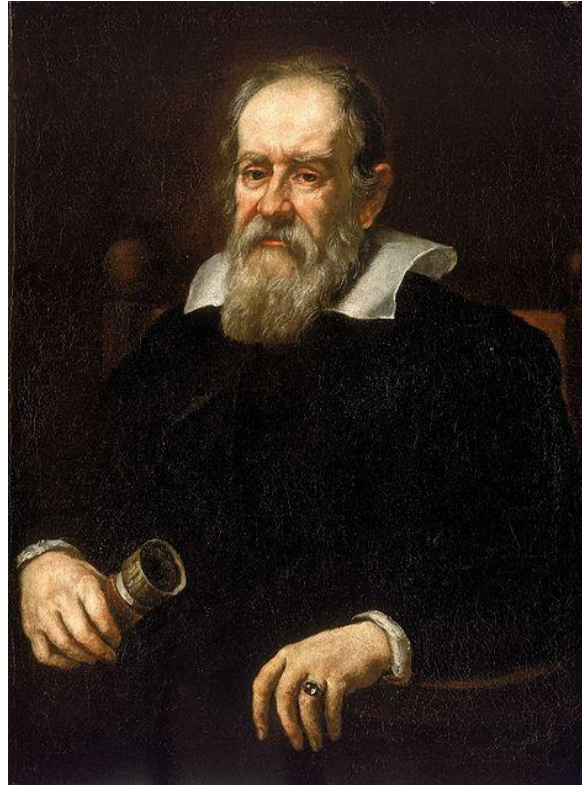
- Πώς επαληθεύουμε προτάσεις για το παρελθόν;
- Πώς επαληθεύουν άλλες επιστήμες που σχετίζονται με το παρελθόν;
- Οργανισμοί και άνθρωπος: προβλεψιμότητα συμπεριφοράς και εμπρόθετη δράση
- Ποια τα κατάλοιπα της ιδεολογίας;
- Αντί εξήγησης ερμηνευτικότητα

Τα θεμέλια της σύγχρονης επιστημονικής παρατήρησης

Εικόνα 7

Εικόνα 8

Εικόνα 9

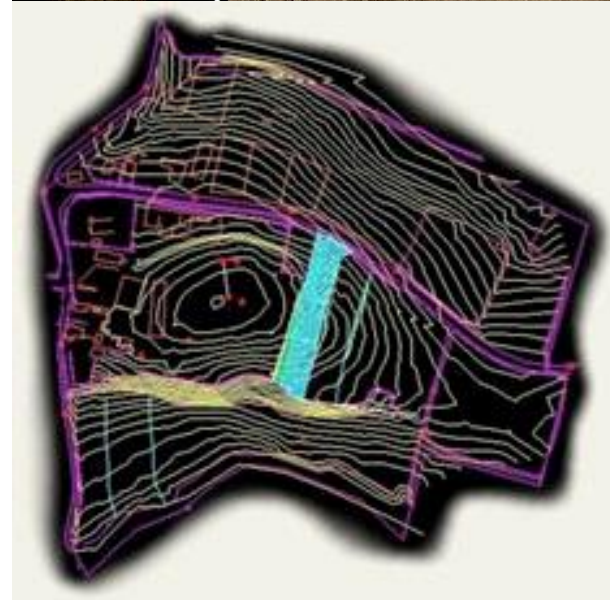
Ποια η διαφορά ανάμεσα σε δεδομένα και παρατηρήσεις;

Δεδομένα και ανασκαφή

- Ευρήματα
- Ημερολόγια
- Φωτογραφίες
- Σχέδια
- Βάσεις δεδομένων
- Δευτερογενείς σχέσεις
- Κατάταξη δεδομένων

Εικόνα 10

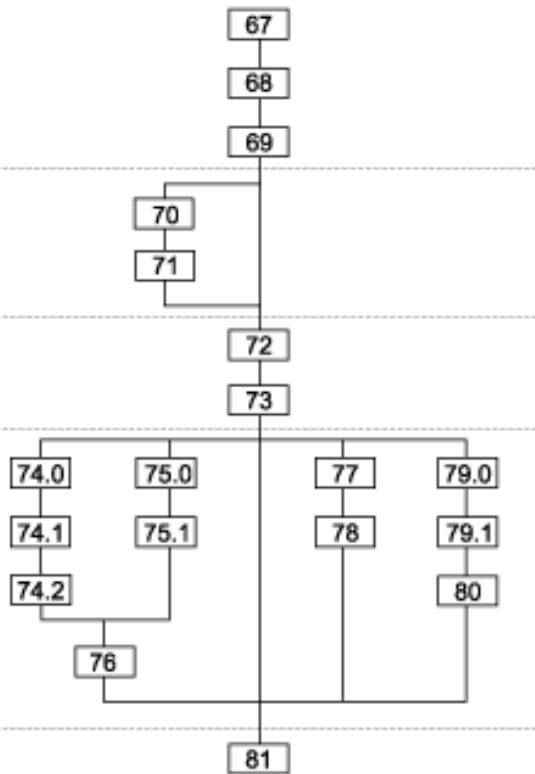

Εικόνα 11

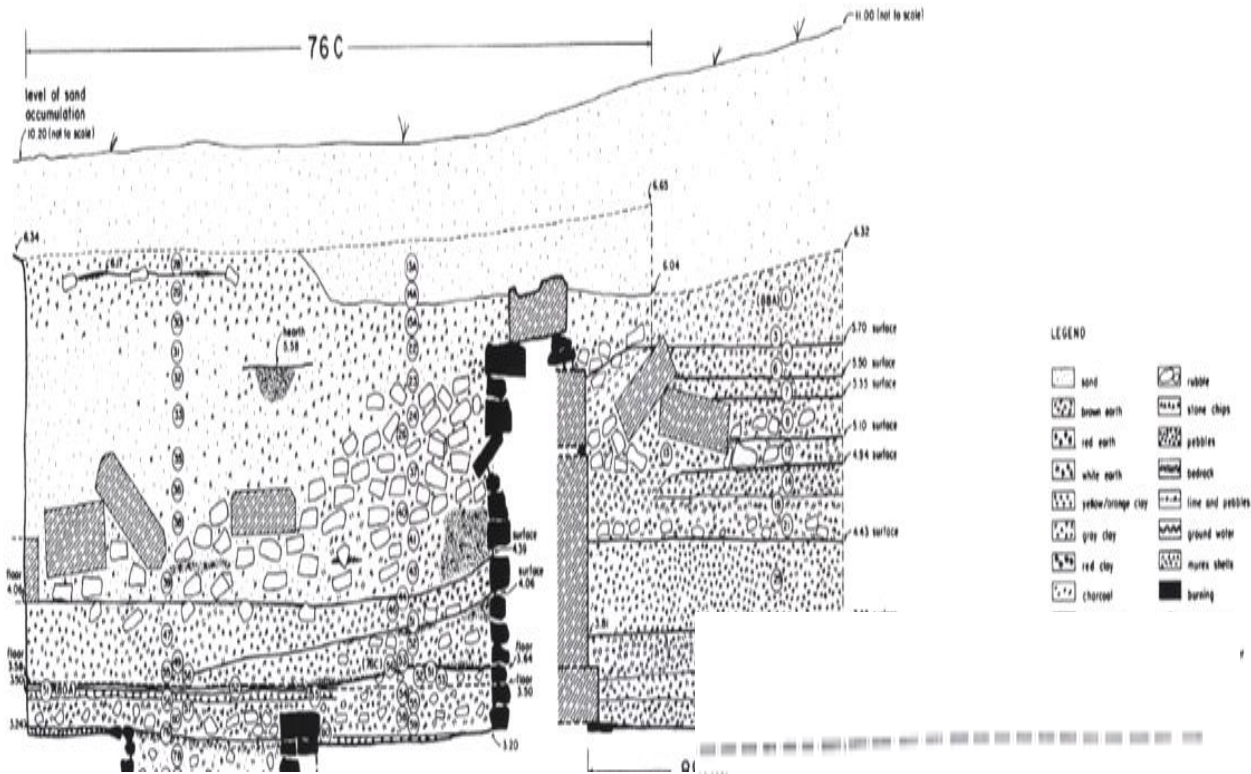

Δευτερογενή δεδομένα

Εικόνα 12

Διάγραμμα Harris

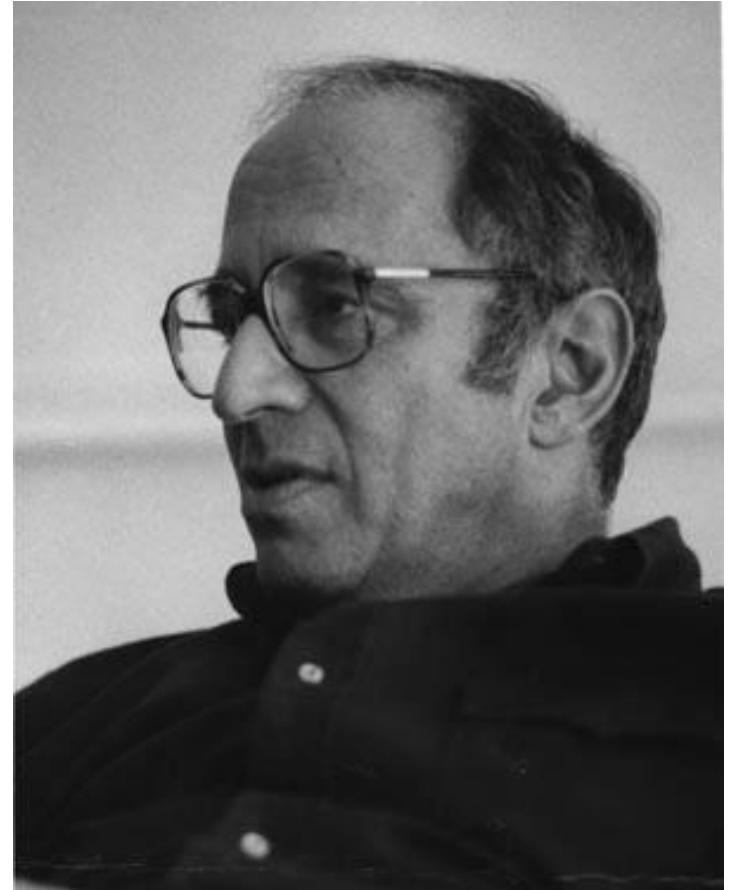
Εικόνα 13 Σχεδιαστική τομή

Εικόνα 19

Η σημασία του “υποδείγματος”

- Paradigm
- Thomas Kuhn
- Η ακμή και πτώση του υποδείγματος
- Οι επιστημονικές επαναστάσεις και η αρχαιολογία
- Η νέα αρχαιολογία ως υπόδειγμα
- Θεωρητικός υποκαθορισμός δεδομένων
- Κοινωνικός υποκαθορισμός επιστήμης

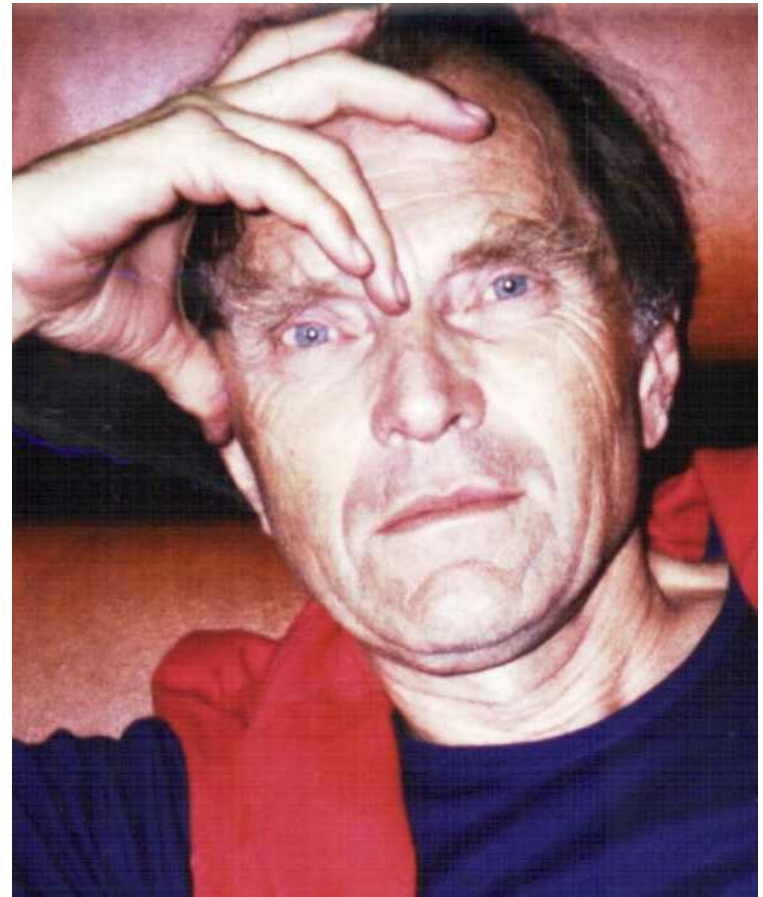

Εικόνα 14

Π. Φογιεράμπεντ, Ενώντια στη μέθοδο

- Το παράδειγμα του Γαλιλαίου
- Ο πλουραλισμός της μεθόδου
- Ο κοινωνικός υποκαθορισμός της έρευνας
- Ο θετικισμός ως προκάλυμμα εξουσίας
- Θεσμική τρομοκρατία
- Επιστημονισμός

Εικόνα 15

Κοινωνικός κονστρουκτιβισμός

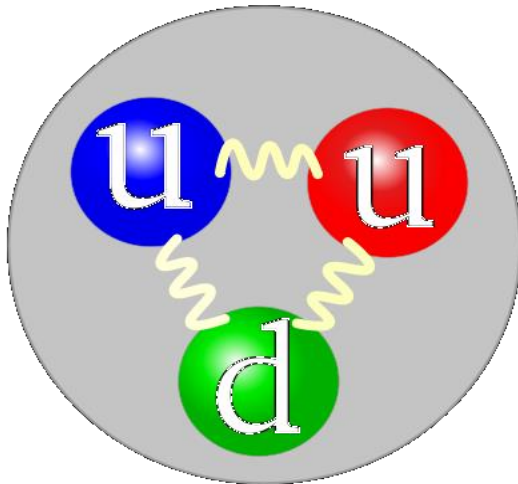
- Βλ. και κονστρουξιονισμό
- Η γνώση είναι (εν μέρει) αντικειμενική
- Αντικειμενικότητα και διυποκειμενικότητα
- Τα δεδομένα ως κοινωνικές κατασκευές
- Η αλήθεια ως κοινωνική κατασκευή
- Καντ και υπερβατολογικότητα
- Κατά της ουσιοκρατίας
- Αλήθεια και α-λήθη
- Επικοινωνία: Γκάνταμερ και Χάμπερμας

Παραδείγματα

Quark:

- Προϋπήρχαν ή κατασκευάσθηκαν;
- Η σημασία της έμμεσης παρατήρησης
- Η σημασία της ακαδημαϊκής υποστήριξης
- Η σημασία της κοινωνικής υποστήριξης

Εικόνα 16

Φυλή:

- Βιολογικά χαρακτηριστικά
- Εξίσωση με εθνική ταυτότητα
- Αποικιοκρατία

Apollo Belvedere

Greek

Negro

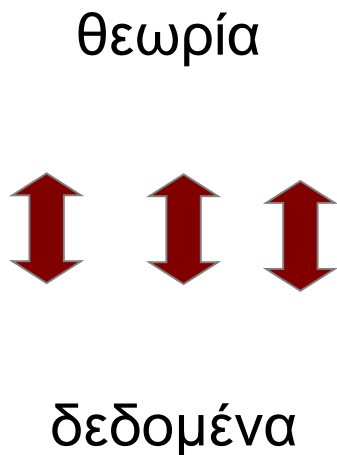
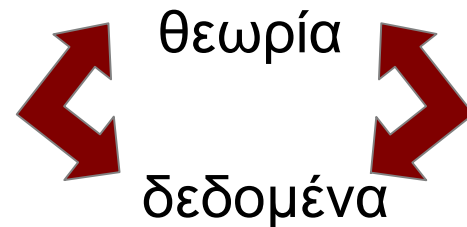

Creole Negro

Εικόνα 17

Πού ανήκει η Αρχαιολογία;

- Στις (Θετικές) επιστήμες;
- Στις ανθρωπιστικές (σπουδές);
- Η σημασία της αυτοκριτικής

Από την επαλήθευση στην
αυστηρή αξιολόγηση

Τα δεδομένα ως δίκτυο
ασφαλείας

Συνδυασμένες προσεγγίσεις

Τριγωνισμός

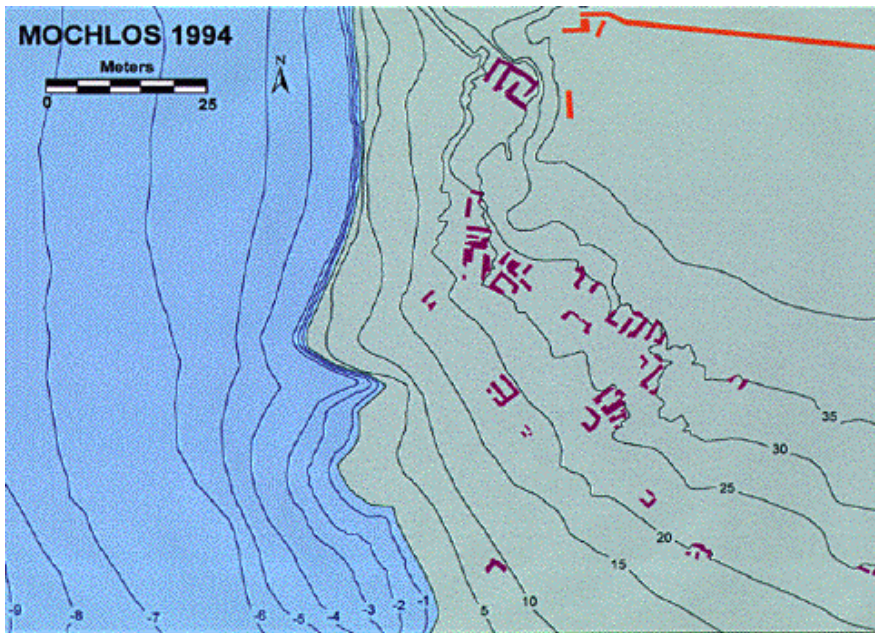
Παράδειγμα τριγωνισμού

Αρχική πρόταση:

Τα μινωικά νεκροταφεία αποτελούσαν φίλτρα των κοινωνικών εξελίξεων

Τοπογραφικό επιχείρημα

Τα μινωικά νεκροταφεία βρίσκονται σε σταυροδρόμια ή εισόδους λιμανιών

Εικόνα 18

Αρχιτεκτονικό επιχείρημα

Τα μινωικά νεκροταφεία διέθεταν χώρους συγκέντρωσης και δημόσιας τελετουργίας

Τεχνουργήματα

Τα κτερίσματα δείχνουν μετατόπιση έμφασης από το νεκρό σώμα στην κατανάλωση φαγητού και ποτού από τους ζωντανούς

Τέλος Παρουσίασης

Η αρχαιολογία ως επιστήμη.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Γιώργος Βαβουρανάκης. «ΙΑ 102. Θεωρία της αρχαιολογικής επιστήμης: Κύρια ρεύματα και σχολές. Ενότητα 2: Η νέα ή διαδικαστική αρχαιολογία. Παρουσίαση 3: Η αρχαιολογία ως επιστήμη.». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://opencourses.uoa.gr/courses/ARCH12/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών:

1. A picture of the archaeological science field lab in action in the 2008 season at Tell es-Safi/Gath, <https://gath.wordpress.com/2008/11/04/special-issue-of-ijes-archaeological-science-in-israel/>

2. Landscape and Land Use in Postglacial Greece, Paul Halstead, Charles Frederick, 2000, Figure 2.1 Location of palynological investigations in Greece, https://books.google.gr/books?id=WF0wUVtu1VMC&pg=PA28&lpg=PA28&dq=palynology+lailias&source=bl&ots=QOXEtDqbFY&sig=64ECQNX_pkp_iaYR6bC9rBIAbXg&hl=el&sa=X&ved=0CCkQ6AEwAWoVChMImuLz-PiExgIVwTgUCh3uIQAY#v=onepage&q=palynology%20lailias&f=false

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών:

3. Landscape and Land Use in Postglacial Greece, Paul Halstead, Charles Frederick, 2000, Figure 2.2 Pollen diagram of Lailias,

https://books.google.gr/books?id=WF0wUVtu1VMC&pg=PA28&lpg=PA28&dq=palynology+lailias&source=bl&ots=QOXEtDqbFY&sig=64ECQNX_pkp_iaYR6bC9rBIAbXg&hl=el&sa=X&ved=0CCkQ6AEwAWoVChMImuLz-PiExgIVwTgUCh3uIQAY#v=onepage&q=palynology%20lailias&f=false

4. Landscape and Land Use in Postglacial Greece, Paul Halstead, Charles Frederick, 2000, Figure 3.2 SEM image of archaeological charcoal from Makri,

https://books.google.gr/books?id=WF0wUVtu1VMC&pg=PA28&lpg=PA28&dq=palynology+lailias&source=bl&ots=QOXEtDqbFY&sig=64ECQNX_pkp_iaYR6bC9rBIAbXg&hl=el&sa=X&ved=0CCkQ6AEwAWoVChMImuLz-PiExgIVwTgUCh3uIQAY#v=onepage&q=palynology%20lailias&f=false

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών:

5. Rathbone, Basil, Basil Rathbone as Sherlock Holmes in one of several movies in which he played the detective created by Sir Arthur Conan Doyle, The Granger Collection, New York,

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/269523/Sherlock-Holmes>

6. "MaskAgamemnon" από τον Leo2004 from de.wikipedia.org. Υπό την άδεια CC BY-SA 3.0 μέσω Wikimedia Commons -

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:MaskAgamemnon.png#/media/File:MaskAgamemnon.png>

7. Telescopio original de Galileo.- Museo de la Historia de la Ciencia de Florencia,

http://phistoria.net/reportajes-de-historia/Galileo-Galilei_549.html

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών:

8. "Justus Sustermans - Portrait of Galileo Galilei, 1636" by Justus Sustermans - <http://www.nmm.ac.uk/mag/pages/mnuExplore/PaintingDetail.cfm?ID=BHC2700>.
Licensed under Public Domain via Wikimedia Commons - [http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Justus Sustermans -
Portrait of Galileo Galilei, 1636.jpg#/media/File:Justus Sustermans -
Portrait of Galileo Galilei, 1636.jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Justus_Sustermans_-_Portrait_of_Galileo_Galilei,_1636.jpg#/media/File:Justus_Sustermans_-_Portrait_of_Galileo_Galilei,_1636.jpg)
9. [http://www.antique-microscopes.com/photos/Bausch-Lomb-Williams petrological microscope.htm](http://www.antique-microscopes.com/photos/Bausch-Lomb-Williams_petrological_microscope.htm)
10. http://temper.web.auth.gr/album/album_en02f0.html?catId=2

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών:

11. http://temper.web.auth.gr/gis_en.html

12. Kevin Wooldridge, How I spend my summerholidays – working with Intrasis in the UK, Harris Matrix of Analytical Units in Excavation Unit 204,
[http://www.caa.uio.no/ppt_innlegg/CAA-N_2010/KevinWooldridge %20Intrasis UK.pdf](http://www.caa.uio.no/ppt_innlegg/CAA-N_2010/KevinWooldridge_%20Intrasis_UK.pdf)

13. Copyrighted

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων εικόνων/φωτογραφιών:

14. Photo of Thomas S. Kuhn, <http://www.philosophica.info/voces/kuhn/Kuhn.html>

15. "PKF 2". Via Wikipedia -

http://en.wikipedia.org/wiki/File:PKF_2.jpg#/media/File:PKF_2.jpg

16. "Quark structure proton" από τον Arpad Horvath - Έργο αυτού που το ανεβάζει.
Υπό την άδεια CC BY-SA 2.5 μέσω Wikimedia Commons -

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Quark_structure_proton.svg#/media/File:Quark_structure_proton.svg

